

Fakulteten för ekonomi,
kommunikation och IT

Henrik Westerhaag
Erika Wallin

Revisionspliktens avskaffande för småföretagarna

- en lättnad för företagen, men vad tycker
intressenterna?

The abolition of the statutory audit for the small
businessmen

- a relief for the companies, but what are the opinions of the interested
parties?

Företagsekonomi
C-uppsats

Termin: VT-07
Handledare: Dan Nordin

Sammanfattning

Uppsatsens titel:	Revisionsplikts avskaffande för småföretagarna - en lättnad för företagen, men vad tycker intressenterna?
Seminariedatum:	30 maj, 2007
Ämne/kurs:	Företagsekonomi, examensarbete, 10 p
Författare:	Henrik Westerhaag, Erika Wallin
Handledare:	Dan Nordin
Nyckelord:	Revisionsplikt, revision, revisor, redovisning, små- och medelstora företag
Syfte:	Syftet är att utreda vad utvalda externa intressenter till revisionen tycker om ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten. Vi vill även närmare studera vad ett eventuellt avskaffande skulle innebära för intressenterna avseende deras arbetsuppgifter, samt om det finns något alternativ till revisionsplikten.
Metod:	I vår undersökning använde vi oss av den kvalitativa metoden för insamling av empiri. En induktiv ansats lämpades bäst här då vi med hjälp av empirin skapade oss en uppfattning av problemet. Tillförlitlighet och giltighet granskas och slutligen redogör vi för informationsinsamlingen.
Teori:	För att kunna skapa en förståelse runt ämnet revision och allt som hör till förklarar vi relevanta begrepp och teorier.
Empiri:	Vi har i vår insamling av empiri pratat med representanter från tre olika intressentgrupper. Intressentgrupperna är revisorer, kreditgivare och Skatteverket. Svaren från respondenterna indelas i tre kategorier för att göra informationen överskådlig och lättläst.
Slutsats:	Att revisionen skapar kvalitet i företaget är en gemensam åsikt bland respondenterna. Vi finner inget enhetligt svar på frågan huruvida revisionsplikten ska avskaffas eller inte. Överlag urskiljs inga större förändringar i arbetsuppgifterna. Möjligtvis ökas konsultationen hos revisorerna. Skatteverket kan tänkas behöva ändra inriktningen på kontrollerna och kreditgivarnas arbetsuppgifter blir troligtvis relativt oförändrade. Lättnader av något slag, externa kontrollanter eller ett intyg skulle kunna utgöra fungerande alternativ till revisionsplikten.

Abstract

Title:	The abolition of the statutory audit for the small businessmen – a relief for the companies, but what are the opinions of the interested parties?
Seminar date:	May 30 th 2007
Course:	Business Administration: Degree Project 15 ECTS
Authors:	Henrik Westerhaag, Erika Wallin
Advisor:	Dan Nordin
Keywords:	Statutory audit, audit, auditor, accounting, small and medium sized enterprises
Purpose:	The purpose of the study is to find out the conceptions and opinions from chosen external interested parties regarding the possibility of an abolition of the statutory audit. We also want to focus on possible consequences for the tasks concerning these groups and if there are any alternatives to the statutory audit.
Methodology:	In our study we have chosen to use a qualitative method to gather empiricism. An inductive approach was suited for the study because through the empiricism we came to understand the problem and were able to create our own theory. Reliability and validity was examined and finally we have given an account for the gathering of data.
Theory:	To create an understanding of the concept of auditing and everything around it, we have explained relevant concepts and theories.
Empirical foundation:	In the gathering of empirical material we have met respondents from three different interest groups. These groups are accountants, lenders and the National Tax Board. The answers are divided into three categories to make the information clear and legible.
Conclusion:	All respondents agreed that audit leads to a better quality. There is no unanimous idea whether to abolish the statutory audit or not. No particular changes in the tasks are about to be expected. A possible increase in consultation might be the case for the auditors. Directions in the control systems may change for the National Tax Board and lenders tasks tend to be unchanged. Simplifications, external controllers and certificates might constitute an alternative to the statutory audit.

Förord

Vi skulle vilja tacka vår handledare Dan Nordin för den hjälp och det stöd han har bistått med under denna process. Genom mötena har vi tvingats att tänka till och reflektera över svårigheter med uppsatsen. När vi haft frågor om detaljer under resans gång har han alltid ställt upp med kort varsel och åter hjälpt oss på traven.

Ett varmt tack ska även framföras till samliga respondenter som tog sig tid att svara på de frågor vi hade och med det ge oss sina åsikter och funderingar. Det har gett oss en större insyn och klarhet runt problemet. Vi har genom våra samtal hittat nya vinklingar och synsätt som vi inte hade tänkt på själva.

Per Hallberg	Nordea
Stefan Lungström	Lindebergs Grant Thornton
Kerstin Lenger	KPMG
Hans Löfner	Skatteverket
Jan-Erik Hermansson	Swedbank

Karlstad, 2007-06-07

Henrik Westerhaag

Erika Wallin

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen
BFL	Bokföringslagen
BFN	Bokföringsnämnden
EG	Europeiska Gemenskapen
EU	Europeiska Unionen
FAR	Tidigare Föreningen Auktoriserade Revisorer
IFRS	International Financial Reporting Standards
JD	Justitiedepartementet
KK	Kommerskollegium
RevL	Revisorslagen
SEK	Internationell valutabeteckning för svenska kronor
SFS	Svensk författningssamling
SKV	Skatteverket
SME	Small and medium sized enterprises
VD	Verkställande direktör
ÅRL	Årsredovisningslagen

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1. BAKGRUND.....	1
1.2. PROBLEMFÖRMULERING.....	2
1.3. SYFTE	2
1.4. AVGRÄNSNING	2
1.5. DEFINITIONER	2
2. METOD	4
2.1. VAL AV UNDERSÖKNINGSMETOD.....	4
2.2. DEDUKTIV KONTRA INDUKTIV METOD.....	4
2.3. TILLFÖRLITLIGHET.....	4
2.4. GILTIGHET	5
2.4.1 Intern giltighet.....	5
2.4.2 Extern giltighet.....	5
2.5. DATAINSAMLING	6
2.5.1 Primärdata.....	6
2.5.2 Sekundärdata	6
3. TEORI	7
3.1. REDOVISNING	7
3.1.1 Intern och extern redovisning.....	8
3.1.2 God redovisningssed.....	8
3.1.3 Årsredovisning	9
3.2. REVISION OCH REVISORNS ROLL.....	9
3.2.1 Revisionens utveckling.....	9
3.2.2 Revisionens syfte och kostnad	10
3.2.3 Revisorns roll.....	11
3.2.4 Analysmodellen.....	11
3.3. AGENTTERORIN.....	11
3.4. INTRESSENTMODELLEN.....	12
3.4.1 Ägarna.....	12
3.4.2 Kreditgivare.....	12
3.4.3 Leverantörer.....	13
3.4.4 Kunder.....	13
3.4.5 Anställda.....	13
3.4.6 Styrelse och företagsledning.....	13
3.4.7 Stat och kommun	13
4. AVREGLERINGEN I STORBRIANNIEN OCH DANMARK	15
4.1. STORBRIANNIEN	15
4.2. DANMARK.....	15
5. EMPIRI	17

5.1 KPMG.....	17
5.1.1 Information/ arbetsuppgifter.....	17
5.1.2 Inställning.....	18
5.1.3 Konsekvenser.....	18
5.2 LINDEBERGS GRANT THORNTON	19
5.2.1 Information/ arbetsuppgifter.....	19
5.2.2 Inställning.....	19
5.2.3 Konsekvenser.....	20
5.3 NORDEA	20
5.3.1 Information/ arbetsuppgifter.....	20
5.3.2 Inställning.....	21
5.3.3 Konsekvenser.....	21
5.4 SWEDBANK.....	22
5.4.1 Information/ arbetsuppgifter.....	22
5.4.2 Inställning.....	23
5.4.3 Konsekvenser.....	23
5.5 SKATTEVERKET	24
5.5.1 Information/ arbetsuppgifter.....	24
5.5.2 Inställning.....	24
5.5.3 Konsekvenser.....	24
6. ANALYS.....	25
6.1 INSTÄLLNING	25
6.2 KONSEKVENSER	25
6.3 ALTERNATIV	26
7. SLUTSATSER.....	28
7.1 AVSLUTANDE DISKUSSION	29
7.1.2 Förslag till vidare forskning.....	30
KÄLLFÖRTECKNING	31
LITTERATUR.....	31
LAGSTIFTNING.....	31
ARTIKLAR	31
ELEKTRONISKA KÄLLOR	32
BILAGA 1: Intervjufrågor till revisorer	I
BILAGA 2: Intervjufrågor till kreditgivare	II
BILAGA 3: Intervjufrågor till Skatteverket.....	III

1. Inledning

I inledningen redogörs för bakgrunden till revisionsplikten uppkomst och diskussionerna kring en eventuell avveckling. Därefter följer problemformuleringen, vårt syfte med studien och slutligen definieras storleksbegreppen för företag som är relevanta för studien.

1.1. Bakgrund

Kravet på revision i aktiebolag uppkom i aktiebolagslagen (ABL) redan år 1895. Dåtidens revisorer är dock knappast jämförbara med revisorerna idag då det inte, i dagens mening, fanns någon kvalificerad yrkeskår. Först år 1912 auktoriserades de sex första revisorerna av Stockholms Handelskammare (Precht 2005).

ABL år 1944 (SFS 1944:705) säger att börsnoterade företag med två miljoner eller mer i aktiekapital ska ha en auktoriserad revisor. En godkänd eller auktoriserad revisor krävs om bolagsordningen föreskriver det eller om tio procent av ägarna kräver det, skriver Precht (2005) i en artikel i tidskriften Balans.

En diskussion tog fart i frågan om samtliga aktiebolag skulle behöva ha en auktoriserad eller godkänd revisor. I förarbetena till den nya aktiebolagslagen kom man fram till att det inte var möjligt då det inte fanns tillräckligt med revisorer. De mindre företagen kunde klara sig med lekmanrevisorer. En lag på kvalificerade revisorer kunde innebära onödiga kostnader för företagen. Istället uppkom ett krav på auktoriserad eller godkänd revisor för bolag med bundet eget kapital på 1 000 000 kr och ett krav på auktoriserad revisor om tillgångarnas värde översteg 1000 basbelopp och om antalet anställda var 200 stycken (Thorell & Norberg 2005).

I takt med att antalet revisorer blev fler kunde man år 1983, efter år av utredningar, införa en lag om att alla aktiebolag, oavsett storlek, var tvungna att revideras enligt ABL (SFS 1975:1385). Lagändringen berodde till stor del på en utredning gjord av Kommerskollegium (KK) som visade att det skulle finnas tillräckligt med kompetenta revisorer om man skulle bestämma att alla bolag skulle innefattas av revisionsplikten. Värt att notera är att det redan fanns kvalificerade revisorer i 50 procent av bolagen med mindre än 50 000 kr i aktiekapital, och i 70 procent av bolagen med aktiekapital över 50 000 kr. Ett annat motiv för revisionsplikten var att den skulle bekämpa ekonomisk brottslighet och tillföra nytta till ägarna. Ägarna får mer insyn i företagen och kan därmed lättare upptäcka ekonomiska problem (ibid).

Mot bakgrund av att många länder, bland annat inom EU, valt att avskaffa revisionsplikten för mindre företag har diskussioner om ett motsvarande avskaffande uppkommit på senare år i Sverige. I en utredning från mars 2005 presenterade professor Per Thorell och professor Claes Norberg, på uppdrag av Svenskt näringsliv, ett förslag på att mikroföretag¹ som i ett första steg undantas från kravet att genomföra revision. Undantaget kommer efterhand att omfatta samtliga små- och medelstora företag (SME) (Balans 2006). Detta inledde en debatt i tidningar som exempelvis Dagens Industri och Balans. Två månader efter att rapporten från Thorell och Norberg publicerades lämnades en begäran till Justitiedepartementet (JD) om en utredning av

¹ Företag med en omsättning under 3 miljoner kr

revisionsplikten i Sverige (Nyquist 2005). Där framkom att revisionsplikten för de små aktiebolagen borde ändras genom ny lagstiftning och genom en process där man successivt börjar med mikroföretagen.

1.2 Problemformulering

Som nämns ovan startade rapporten från Thorell och Norberg en ännu pågående diskussion i landet angående revisionspliktens vara eller inte vara. Diskussionen belyser både för- och nackdelar, beroende på ur vilket perspektiv man tittar på problemet. Många menar att revisionen är en tung administrativ börda för företagen och att det i vissa fall kan vara en onödig kostnad för företag där ägare och företagsledning är samma person, då insynen redan är maximal. Andra menar att den innebär en kvalitetsstämpel för företaget samt hjälper till att förhindra ekonomisk brottslighet. Eftersom en revisor granskar exempelvis företagets skatte- och momsinsbetalningar och inbetalning av sociala avgifter, så finns det inte så stort utrymme för fusk. Revisionen är även till nytta för företaget eftersom den ger en bra kontroll.

Mot bakgrund av detta vill vi undersöka vad vissa intressenter har för inställning till problemet. Tror de att det egentligen kommer bli någon skillnad om plikten avskaffas och hur mycket kommer i så fall intressenternas arbetsuppgifter att förändras? Blir det mer kontrollverksamhet för någon annan part när revisorerna inte behöver utföra denna? Är revisionen viktig, innebär den i realiteten en kvalitetsstämpel?

Utifrån detta resonemang har vi kommit fram till följande frågeställningar:

1. Vilken inställning till revisionspliktens avskaffande har småföretagens viktigaste intressenter?
2. Vad ser intressenterna för konsekvenser för sina arbetsuppgifter?
3. Vilka alternativ finns till revisionsplikten?

1.3 Syfte

Syftet är att utreda vad utvalda externa intressenter till revisionen tycker om ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten. Vi vill även närmare studera vad ett eventuellt avskaffande skulle innebära för intressenterna avseende deras arbetsuppgifter, samt om det finns något alternativ till revisionsplikten.

1.4 Avgränsning

Vi har valt att undersöka åsikterna hos de, som vi anser, viktigaste intressenterna till revisionsplikten. Dessa är revisorer, kreditgivare och Skatteverket. De har regelbunden kontakt med företagen och deras redovisning. Om det i samband med ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten kommer att innebära förändringar i arbetsuppgifterna, så tror vi att de som mest kommer påverkas är de nämnda intressenterna. Undersökningen har begränsats till Karlstadsområdet av såväl ekonomiska som praktiska skäl.

1.5 Definitioner

SME *Enligt EU-kommissionen:* en rekommendation för definitionen av SME har utarbetats. Ett företag som ska klassas som SME får inte ha fler än 250 anställda och en omsättning över 40 miljoner euro (362 miljoner SEK) eller en

balansomslutning som överstiger 27 miljoner euro (244,35 miljoner SEK²). Rekommendationen är inte tvingande förutom då det gäller statliga stöd (Thorell & Norberg 2005).

Enligt fjärde och sjunde bolagsdirektiven: denna definition tillämpas på redovisnings- och revisionsområdet gällande års- och koncernredovisning. För de små företagen är den övre gränsen för antalet anställda 50 stycken och maximalt 7,3 miljoner euro (66,07 miljoner SEK) i årsomsättning eller 3,65 miljoner euro (33,03 miljoner SEK) i balansomslutning. För de medelstora företagen går gränserna vid 250 anställda och en omsättning på 29,2 miljoner euro (264,26 miljoner SEK) och en balansomslutning på 14,6 miljoner euro (132,13 miljoner SEK) (ibid).

Enligt ÄRL: Dessa gränsvärden är kända som 10/24-reglerna som reglerar koncernredovisning. Företag som har färre än 10 anställda och mindre än 24 miljoner SEK i omsättning klassas som små företag då definition för medelstora företag saknas (ibid).

Enligt JD: JD har till följd av ändrade bolagsdirektiv i EU lämnat förslag till förändringar i gränsvärden för SME. Tre gränsvärden är lämnade varav ett får överskridas för små företag och i fallet där två överskrids räknas företaget som stort. Gränsvärdena är i doktrin refererade till som 50-25-50-regeln. Gränsvärdena som angivits är 50 anställda, 25 miljoner SEK i balansomslutning och 50 miljoner SEK i omsättning (ibid).

Enligt BFN: BFN har arbetat med att förenkla redovisningsreglerna för de onoterade företagen. De har kommit fram till fyra olika kategorier: K1, K2, K3 och K4. Kategori 1 innefattar enskilda näringsidkare och handelsbolag med en omsättning som understiger 3 miljoner SEK. Kategori 2 är mindre bolag enligt JD:s definition. Kategori 3 är stora företag enligt samma definition. Kategori 4 är onoterade företag som använder sig av internationella redovisningsstandarder (IFRS) (ibid).

Mikroföretag Enligt Thorell och Norberg (2005) med utgångspunkt i BFN:s definition sätts gränsen för så kallade mikroföretag vid 3 miljoner SEK. Denna definition ligger till grund för våra intervjuer och slutsatser då det föreslås bli det första steget i revisionsplikts avvecklande.

² 1 euro omräknas till dagens kurs 9,05 SEK (2007-04-24)

2. Metod

I metodkapitlet beskriver vi hur vi har gått tillväga i denna undersökning. Vald metod för insamling av empiri beskrivs inledningsvis. Därefter går vi in på vilken strategi avseende sammankoppling av teori och empiri som passar oss bäst. Tillförlitlighet och giltighet är två viktiga begrepp och dessa beskrivs härnäst. Slutligen går vi igenom processen med att samla in information, både primärdata och sekundärdata.

2.1 Val av undersökningsmetod

Man skiljer mellan kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, även om man i båda fallen strävar efter kvalitet. Den kvalitativa metoden kan genomföras genom ett öppet samtal mellan undersökaren och respondenten där det ges utrymme att svara fritt. Detta ger mer utförlig och beskrivande information då respondenten inte måste välja mellan förbestämda svarsalternativ. Den kvantitativa metoden ger svar i faktiska tal på frågor som hur många, hur ofta och så vidare (Jacobsen 2002). Sammanfattningsvis kan man som Nyberg (2000) uttrycka det: ”avsikten med kvalitativa ansatser är att uttyda och förstå fenomen och att en kvantitativ ansats grovt taget syftar till att mäta och förklara”.

Syftet med vår studie är att få fram utförliga personliga åsikter från personer i egenskap av representativa yrkesutövare. Till det behöver vi utarbeta ett frågeformulär med djupare frågor där det inte räcker med ja- eller nej-svar. Därför anser vi att den kvalitativa metoden uppfyller syftet på ett bättre sätt än den kvantitativa metoden.

2.2 Deduktiv kontra induktiv metod

Jacobsen (2002) tar upp två olika strategier avseende integration av teori och empiri, de kallas deduktiv och induktiv ansats. Många hävdar att gå från teori till empiri är det bästa sättet att avbilda verkligheten, de förespråkar således den deduktiva metoden. Man utgår ifrån befintliga teorier och observationer och bildar sig en sorts hypotes. Genom empirin testar man sedan hypotesen för att jämföra överensstämmelsen. Motsatsen kallas för induktiv ansats där empirin utgör en grund för teorin. Analysen och teoriformuleringen blir här inte påverkad av förutfattade meningar eller förväntade resultat utan ska visa den sanna bilden.

Vi går in i denna studie utan några speciella förväntningar för att kunna göra en fri tolkning av det som undersöks och de svar som fås. Vi har skaffat oss en inblick i ämnet men inte till den grad att vi har utformat en egen teori, vi har bara satt oss in i frågan för att kunna ställa så bra och omfattande frågor som möjligt. Den metod som då är mest relevant i vårt fall är den induktiva metoden.

2.3 Tillförlitlighet

Med detta begrepp menas att undersökningen är trovärdig, att den går att lita på. Den måste ha genomförts på ett korrekt sätt utan mätfel. Blir utfallet detsamma om samma undersökning genomförs på nytt? Överensstämmer svaren säger man att undersökningen har hög tillförlitlighet (Jacobsen 2002).

Vi har varit konsekventa och använt samma upplägg för intervjuerna till samtliga respondenter. Frågorna skickades ut en vecka i förväg, dels på grund av att de skulle hinna tänka igenom och reflektera över frågorna men även för att det var efterfrågat. Detta kan vara både på gott och ont då respondenterna under tiden kan bli påverkade eller försöka vinkla svaren. Detta ser vi dock inget större hot i då motiv saknas. Åtminstone till en början är frågorna öppna för att få ett spontant och sanningsenligt svar, men kan allteftersom ledas mer emot vårt syfte för att få konkreta svar. Inspelningsutrustning användes för att undvika eventuella misstolkningar, eller bortfall, i svaren. Alla dessa faktorer anser vi stödja att vår undersökning har en tillräckligt hög tillförlitlighet.

2.4 Giltighet

Med giltighet menas att man mäter det som är relevant, det man önskar att mäta. Man kan göra en korrekt undersökning med hög reliabilitet men samtidigt ställa helt fel frågor avseende det ursprungliga ämnet som man hade för avsikt att undersöka. Giltigheten blir i det fallet låg. Det finns två typer av giltighet; inre och yttre vilka redogörs för som följer (Jacobsen 2002).

2.4.1 Intern giltighet

Begreppet handlar om ifall man, med hjälp av mätinstrumenten, i själva verket mäter det man avser mäta. Men kan exempelvis ha ställt fel frågor med resultatet att man inte kan uppnå syftet med studien. Det finns två kontrollaktiviteter för att undersöka den interna giltigheten, den första är att stämma av undersökningen och slutsatserna mot vad andra har fått fram. Den andra är att kritiskt granska själva resultaten (ibid).

Som tidigare nämns så har vi, på bekostnad av tillförlitligheten, vinklat vissa frågor något åt det ledande hållet. Vi styr frågorna mot syftet och minskar därmed utrymmet för respondenterna att associera fritt. Det stämmer bra överens med syftet då vi efter den neutrala frågan söker oss djupare in i den för att ta reda på mer om det som är avsett med studien. Det kanske inte är någon regelrätt vinkling utan snarare ett förtydligande, eller en exemplifiering, utifrån det avseende vi undersöker.

2.4.2 Extern giltighet

Här är istället frågan om resultatet kan överföras till att även gälla andra situationer. Representerar resultatet den studerade gruppens åsikter? Respondenten kan ge fel bild på grund av bristande kompetens eller medvetet ge ett vinklat svar. Det finns även en risk för att svaren från den intervjuade inte representerar gruppens åsikter eller värderingar och det skulle i så fall vara ett tecken på låg extern giltighet (Jacobsen 2002).

Denna tillämpning är väldigt komplicerad att applicera i vår studie gällande anställda tjänstemän inom en centraliserad organisation. Det leder till att om vi inte pratar med VD eller liknande högt uppsatt tjänsteman kan vi inte få ett svar som säkert överensstämmer för företagets helhet. På lägre nivåer har man inte i detta stadium hunnit få anvisningar om hur framtida regeländringar ska behandlas inom varje företag. Det här är något som kan minska vår externa giltighet, men anvisningarna är kanske inte förutbestämda ens av VD. Det finns risk för spekuleringar och personliga åsikter, men det är det närmaste sanningen om en osäker framtid som vi kan komma.

2.5 Datainsamling

All insamlad data kan delas in i olika typer av information. Dessa är primärdata och sekundärdata (Jacobsen 2002). Primärdata är information som samlas in från personer för första gången. Den blir då direkt anpassad till problemställningen. Man kan använda sig av intervjuer, observationer eller frågeformulär. Sekundärdata är information tagen från befintliga källor som då har samlats in till andra syften. Exempel på sekundärkällor är litteratur, tidnings- och tidskriftsartiklar, rapporter och avhandlingar.

2.5.1 Primärdata

I vårt fall har vi valt enskilda intervjuer då vi anser att det ger mest öppna och utförliga svar. En variant skulle kunna vara gruppintervjuer men det är inte relevant för oss då vi vill åt enskilda personers åsikter. Det som är negativt med intervjuer är att de är tidskrävande att bearbeta och sammanställa.

2.5.2 Sekundärdata

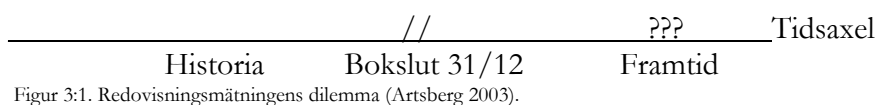
Vi började vår sekundärdatainsamling med att söka artiklar med hjälp av sökordet revisionsplikt. Genom databaser på Karlstads universitet kunde vi hitta artiklar och elektroniska publiceringar om ämnet. Artiklarna kom till största del från tidningen Balans, men även andra som Dagens Industri och Skattenytt. Detta i kombination med tidigare utredningar, däribland kandidat- och magisteruppsatser, gav oss ett stort urval litteratur vilket även i sin tur kunde bidra med ännu djupare litteraturtillgångar inom ämnet.

3. Teori

I teorikapitlet tar vi inledningsvis upp de viktigaste delarna för att förstå vad revisionsplikten inbegriper. Det redogörs för agentteorin för att få en inblick i hur viktig revisorn kan vara för företaget. Även analysmodellen och intressentmodellen beskrivs avslutningsvis.

3.1 Redovisning

Redovisning är en urgammal tradition som har växt fram ända sedan 2 300 år före Kristus då man funnit de första tecknen för redovisning i Babylonien. Må så vara att spåren mer kunde liknas med anteckningar, men det var ändå en start för vad som idag är ett så etablerat och reglerat område. För att använda dagens termer kan man säga att även fram till 1000-talet i Medelhavsregionerna bestod redovisningen enbart av en balansräkning. Den dubbla bokföringen hade inte utvecklats och man saknade således poster som intäkter och kostnader. Med tanke på dåtidens mer primitiva affärshändelser fungerade redovisningen förhållandevis bra, skulder och fordringar var huvudproblemet vilket även löstes genom den enkla bokföringen. Allteftersom mer komplexa affärssystem växte fram utvecklades också redovisningen mot att beskriva de nya företeelserna som aldrig tidigare varit aktuella, alltmedan företagen började ta form på allvar. Det nya problemet var hur man skulle visa de historiska händelsernas framtida nytta vilket illustreras i figuren nedan (Artsberg 2003).

Figur 3:1. Redovisningsmätningens dilemma (Artsberg 2003).

Företag idag antas leva utan avgränsningar i tiden vilket gör det nödvändigt att periodisera redovisningen som underlag för bland annat utdelningar, resultat och beskattning. Värderingar på grund av periodisering och prognoser av framtiden gör att redovisningen inte alltid blir korrekt och som följd av det växer antalet metoder i just detta ändamål för balans- och resultaträkningen. Den senaste funktionen av redovisning bortsett från resultatberäkning är att ge information till företagets intressenter. En version av den mångfasetterade intressentmodellen kommer senare att redogöras för, fast ur ett revisionsperspektiv. Grundtanken är dock densamma, man listar intressenter som har behov av korrekt information om ett visst företag (ibid).

3.1.1 Intern och extern redovisning

Den externa redovisningens huvudsakliga syfte är att ge information till intressenter utanför företaget. Behovet stannar dock inte här, även intressenter inom företaget behöver information och ibland även kompletterande utfyllnader som exempelvis investeringskalkyler. Informationen är ofta mer detaljerad och skiljer sig till stor del. Det som man för detta ändamål använder sig av kallas för intern redovisning. Intressenter inom företaget kan vara ledningen, resultatansvariga och divisionschefer. Intern redovisning är, till skillnad från extern, inte lagreglerad utan sker på företagets eget initiativ som underlag för beslut och planering (Ax et al. 2005).

Det som ska registreras i extern redovisning är affärshändelser. Dessa händelser har en direkt påverkan på balansräkningen, dess storlek eller sammansättning. Man skiljer på fyra affärshändelser som benämns inkomster, utgifter, finansiella transaktioner och bokslutstransaktioner. Den sorts redovisning som vi har för avsikt att behandla, och ha som underlag för revisionsdiskussioner, är således extern redovisning. Tabellen nedan ger en tydlig sammanfattning (ibid).

INTERN REDOVISNING	EXTERN REDOVISNING
<ul style="list-style-type: none">• Intressenter inom företaget• Delar av företaget• Transaktioner inne i företaget• Frivillig• Utformas med hänsyn till interna behov• Ger underlag till beslutsfattande, uppföljning och planering av verksamheten	<ul style="list-style-type: none">• Externa och interna intressenter• Hela företaget• Transaktioner med omvärlden• Obligatorisk• Utformas med hänsyn till lagar och rekommendationer• Visar resultat och ställning

Figur 3:2. Jämförelse mellan intern och extern redovisning (Ax et al. 2005)

3.1.2 God redovisningssed

I bokföringslagen (BFL) (SFS 1976:125) 4:2 återfinns begreppet god redovisningssed som från och med år 1976 blev reglerat i lag. Även i nuvarande BFL (SFS 1999:1078) finns regeln kvar, men den har ändå ansetts gälla även innan den lagstodgades. I förarbetena till 1976 års lag är det även kommenterat att det redan är förekommande praxis. Bokföringsnämnden (BFN), som då var relativt ny, fick genom samma proposition vissa anvisningar där man parallellt med god redovisningssed även ska tillämpa ”redovisningsteoretiska bedömningar” (Nilsson 2002).

Det brittiska begreppet ”True and Fair View”, översatt till rättvisande bild, hävdas enligt vissa motsvara god redovisningssed. Där går dock meningarna isär. Rättvisande bild regleras i årsredovisningslagen (ÅRL) och god redovisningssed i BFL, något som tyder på att begreppen är skilda. Nilsson (2002) gör jämförelser mellan brittisk och tysk lagstiftning, men skillnaderna blir inte självklara, Sverige tycks ligga någonstans mittemellan. God redovisningssed kan ses som tillämpning av rättvisande bild, men att dra den rättvisande bilden till sin spets skulle kanske skada andra principers tillämpning och att istället för detaljerande beskrivningar i lag tycks hänvisningen till god redovisningssed som kompletterande norm lämplig (ibid).

3.1.3 Årsredovisning

Redovisning är som vi tidigare nämnt en metod för att beskriva verksamhetens affärshändelser. Det är emellertid inte säkert att tolkningen hos läsaren överensstämmer med det som företaget har beskrivit. Det kan göras vinklingar från företagets sida beroende på vad de har för mål vid tillfället. Lönnqvist (1997) ger flera exempel på situationer där redovisningen kan styras mot olika mål. Om ett löneavtal löper ut och ska omförhandlas kan företagsledningen vilja visa upp ett något sämre resultat för att visa på svårigheten att kunna betala ut höga löner. Vill företaget däremot ha tillgång till lån så kan det vara lämpligt att redovisa ett högre resultat som visar på trovärdig återbetalningsförmåga. Det finns även andra självklara fall där man kan tänka sig ett sänkt resultat i syfte att minimera skattekostnaderna.

ABL och ÅRL förmodas enligt Leonardz och Blomquist (2001) ha syftet: ”att skydda ägare och långivare från skönmålning av verksamheten”. Lönnqvist (1997) sammanfattar innehållet i lagreglerna:

- Vad årsredovisningen måste innehålla
- Hur olika tillgångar och skulder ska värderas
- När företag måste lämna ekonomiska rapporter
- Vem som får utföra revisionsgranskningen av årsredovisningen
- Var årsredovisningen ska finnas tillgänglig för intressenterna

Årsredovisningen är till för många olika intressenter såsom banker, ägare och leverantörer. Alla dessa intressenter har sina egna informationsbehov som är väsentliga för just deras verksamhet. Bankerna är till exempel intresserade av huruvida företaget har möjlighet att betala tillbaka räntor och amorteringar. Ägarna behöver underlag för handel med aktier och leverantörerna behöver information innan de går med på att leverera för kreditbetalning. Gemensamt för detta informationsbehov är att de historiska händelserna syftar till en bedömning av framtiden. Bankerna är visserligen medvetna om vad som redan har hänt, men de kan behöva kompletterande uppgifter för att bilda sig en uppfattning om företagets ekonomiska ställning i framtiden (Lönnqvist 2006).

3.2 Revision och revisorns roll

Revisionen är en oberoende granskning av företagets redovisning. Revisionen är viktig i och med att den tillför en kvalitetsstämpel för företaget - att redovisningen är tillförlitlig - vilket är viktigt för intressenterna. Granskningen utförs av en kvalificerad revisor, det vill säga en godkänd eller auktoriserad. Nedan redogörs utförligare för varje del.

3.2.1 Revisionens utveckling

Mellan år 1897 och 1907 ökade antalet aktiebolag med hela 117 procent. I största delen av dessa bolag var ägarna mest intresserade av att förvalta verksamheten. Detta ledde till att bokföringen försumrades och det hände till och med att ägarna blev bestulna på grund av den bristande kontrollen av bolagens medel (Sjöström 1994).

Som revisor utsågs en välkänd person som ofta hade personliga relationer med ägarna eller ledningen. (Man får här beakta att de flesta dåtida revisorer inte hade tillräckliga kunskaper inom ämnet för att upptäcka medvetna fel i bokföringen.) Som det nämndes i bakgrunden tidigare var det först 1912 som de första revisorerna auktoriserades (ibid).

Det var bland annat mot denna bakgrund som riksdagsledamoten Pettersson i en motion 1895 försökte starta en utredning om genomförande av revision av speciellt utbildade personer. Han ansåg att det fanns många tänkbara åtgärder för att förhindra, eller i alla fall försvåra, brottsligheten och bedrägerierna som figurerade. Motionen avslogs med argumentet att ett förslag om en ny aktiebolagslag var på väg, vilket senare uppfylldes 1895 då den nya lagen konstituerades (ibid).

Den nya ABL föreskrev att styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper skulle granskas av en eller flera revisorer. Det stod dock inget om att revisorn skulle vara oberoende eller att revisorn skulle behöva någon slags utbildning för att utföra granskningen. 1944 års ABL var enligt Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR) den viktigaste markeringen med tanke på betydelsen av auktoriserade revisorer. Det blev nu obligatoriskt att anlita auktoriserade revisorer i företagen. ABL år 1975 åberopar att god redovisningssed ska följas av revisorerna. Det som slutligen är värt att nämna är 1985 års ABL där revisorerna var tvungna att kontrollera att skatter och avgifter hade betalats in korrekt (Johansson et al. 2005).

3.2.2 Revisionens syfte och kostnad

Enligt FAR (2006) är revision att ”med en professionellt skeptisk inställning planera, granska, bedöma och uttala sig om årsredovisning, bokföring och förvaltning”. För att intressenterna och ägarna ska kunna lita på den tillgängliga ekonomiska informationen som ges behövs revisorn för att kvalitetssäkra denna. Revisionen ger alltså en ökad trovärdighet för företaget. Om inte revisionen finns torde varje intressent vara tvungen att göra sin egen kontroll för att kunna lita på räkenskaperna.

Målet med revisionen är att komma fram till en revisionsberättelse där det berättas huruvida årsredovisningen har upprättats enligt ÅRL. Förutom det nämnda tillstryker eller avstyrker revisorn att:

- Resultaträkningen och balansräkningen fastställs
- Resultatet behandlas utifrån förvaltningsberättelsen
- Eventuell ansvarsfrihet går igenom för styrelse och VD

När denna är upprättad kan den ses som en kvalitetsstämpel hos företaget. Peter Clemetson, VD för Öhrlings Pricewaterhouse Coopers, är rädd att kvalitetskontrasterna blir för stora om revisionen inte skulle vara kvar hos samtliga aktiebolag. Riskerna finns att det blir grupperingar i form av ett så kallat A- och B-lag (Palutko Macéus 2006). I likhet med Lundqvist (2005) föreslås lösningen på problemet bli en ny företagsform, ett aktiebolag som istället kräver mer personligt ansvar, ett så kallat ”AB-light”.

Thorell & Norberg (2005) har forskat i och diskuterat vad kostnaden för revisionen i SME uppgår till. Undersökningarna visade att en genomsnittlig kostnad för tjänsten uppgår till cirka 15 000 kr. Här ingår dock även kostnader för konsultation och därför är själva revisionskostnaden endast 10 000 kr. Denna kostnad stämmer överens med vad Collis (2003) kom fram till i sin undersökning om revisionsplikten avskaffande. De danska siffrorna visar på ungefär samma summa, cirka 15 000 kr. Definitionerna på SME som har använts i dessa länder är något vidare än våra men Thorell och Norberg bedömer ändå att summan på 10 000 kr även kan gälla för mikroföretag i Sverige.

Dessa kostnader är enligt många en tung börda för de små företagen som i och med revisionsplikten är likställda med stora företag. Det är en likabehandling där Sverige skiljer sig från andra länder som gjort lättnader för de mindre företagen, lättnaden är just avskaffandet av

revisionsplikten. De stora företagen har inga större svårigheter att redovisa sin verksamhet eftersom de ofta har en särskild ekonomiavdelning enbart för detta ändamål. Ett ägarlett företag av mindre storlek får betydligt svårare där man bortsett från att sköta den totala verksamheten även måste ha total kännedom om alla ekonomiska händelser och lägga mycket pengar på revisionen. Revisionen ska för ägaren även ge en insyn i företagets ekonomi, något som blir totalt överflödigt i vissa fall där ägare och styrelse i de flesta små aktiebolag är samma personer - en enligt många irriterande plikt (Ström 2005).

3.2.3 Revisorns roll

En revisor är en person som har som arbetsuppgift att utföra revision genom att kontrollera bokföringen och verksamheten i ett bolag. Han kan vara ideell, godkänd eller auktoriserad. I ett aktiebolag måste man enligt lag ha en godkänd eller auktoriserad revisor medan exempelvis en idrottsförening kan nöja sig med en ideell revisor, även kallad lekmannarevisor. Det är straffbart att kalla sig för godkänd eller auktoriserad revisor om man inte är det (FAR 2006).

Revisorn har tystnadsplikt vilket innebär att det han får veta under sitt arbete med olika klienter inte får föras vidare. Det enda som andra kan få reda på är det som finns att läsa i revisionsberättelsen, som är en offentlig handling. Undantag från tystnadsplikten kan vara att han har skyldighet att svara på årsstämman's frågor, så länge informationen inte skadar bolaget. Upplysningar måste även lämnas i brottmål samt vid misstanke om brott (ibid).

I ABL (SFS 2005:551) 9:17 nämns regler som gäller jävsituationer för revisorn. För att nämna några så får revisorn inte äga aktier i företaget, sitta i ledningen eller vara anställd i det företag som han granskar. Detta skulle annars kunna leda till att revisorn påverkas av andra intressen än att göra en bra revidering. Att revisorn också ska utföra sina uppdrag med opartiskhet och självständighet och att vara objektiv i alla situationer regleras i revisorslagen. Ett samlat begrepp för uttrycken opartiskhet och självständighet kallas oberoende.

3.2.4 Analysmodellen

Om det finns orsaker som kan förändra förtroendet för revisorns oberoende så ska revisorn avstå från uppdraget. Den nedan beskrivna analysmodellen beskriver dessa orsaker. Modellen bygger på revisorslagens (RevL) regler och kommer ifrån EG-kommissionens rekommendation om revisorns oberoende i EU (FAR 2006).

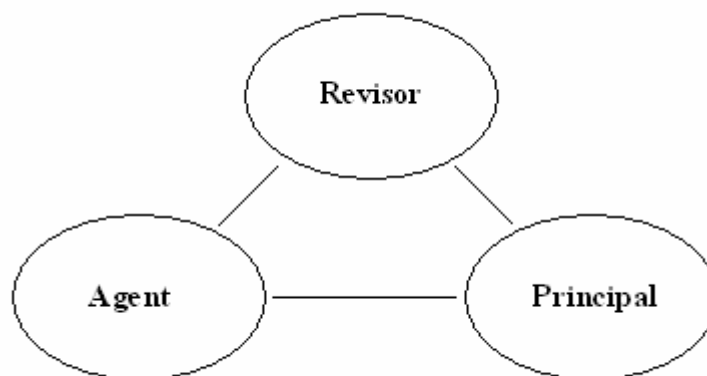
- *Egenintressehotet*: när revisorn har intressen av något slag i klienten, exempelvis ekonomiska
- *Självgranskningshotet*: när revisorn har gett klienten oförsiktiga råd, han måste granska sin del i beslutsfattandet
- *Partställningshotet*: när revisorn tidigare har tagit ställning för eller emot klienten
- *Vänskaps/förtroendehotet*: när revisorn har ett personligt förhållande till klienten eller hamnar i en partisk ställning gentemot klienten
- *Skrämselhotet*: när revisorn av en överlägsen person kan bli påverkad av den ledande personligheten hos denne, eller från andra håll bli underlägsen (ibid)

3.3 Agentteorin

Teorin utgår ifrån att människor handlar i eget intresse och främst strävar efter att maximera sin egen nytta, inte affärspartnerens. Företagsledningen (enligt teorin kallad agenten) anlitas av aktieägarna (principalerna) för att så bra som möjligt driva företaget. På grund av egenintresset

från varje part uppstår ofta konflikter mellan dem. En orsak till detta kan vara att agenten har relevant information som principalen inte får ta del av. Denna information kan tvinga agenten att handla på ett sätt som då inte principalen har någon insyn i. Detta ökar agentens egenintresse (Grönlund et al. 2005).

En lösning på problemet kan vara resultatbaserade kontrakt vilket gör att agentens och principalens intresse kopplas samman. Agenten får då en bra ersättning om företaget går bra, vilket ökar incitamentet till att göra ett så bra jobb som möjligt. Eftersom principalen har en begränsad insyn i företaget uppstår ett behov av en oberoende granskning av den ekonomiska informationen. Detta hjälper revisorn till med då han genom redovisningen ger principalen en möjlighet att övervaka agenten (ibid).

Figur 3.3. Egen bearbetning av Artsberg (2003)

3.4 Intressentmodellen

Intressentmodellen är en modell som för vårt syfte kan vinklas åt revisionens intressenter, det vill säga vem man gör revisionen för. Alla intressenter har något att tjäna på revisionen på ett eller annat sätt, de behöver veta att informationen de tillhandahåller är korrekt och godkänd av en revisor. Utan godkännande skulle de olika intressenterna själva behöva undersöka uppgifter vilket både kan bli en onödigt tidskrävande och dyr process (FAR 2004).

3.4.1 Ägarna

De mindre företagen och mikroföretagen är oftast ledda av ägaren som således har full insyn i företaget³. I de större företagen är dock ägarna ofta skilda från ledningen och saknar därmed den totala insynen. För ägarens del är det viktigt att informationen han får är korrekt och pålitlig då hans beslut kommer att utgå ifrån den (ibid).

3.4.2 Kreditgivare

Ett företag har vissa krav på sig innan det kan godkännas lån av kreditgivare. Kreditgivaren måste veta att upplysningarna för lånets återbetalning är pålitliga. Med revisors underskrift anses informationen utgöra en säkerhet eller åtminstone en bättre bedömningsgrund för det eventuella lånets beskaffenhet (ibid).

³ 200 000 stycken företag eller 80-85 % av Sveriges aktieföretag omsätter under 3 miljoner SEK (Sandén 2007)

3.4.3 Leverantörer

När ett företag beställer produkter sker det ofta på kredit. Om leverantören ska känna sig trygg inför leverans och eventuell kredit så är pålitlig information att föredra. Då summorna i beställningarna stiger så växer även omfattningen av kontrollen, ofta anges till och med ansvarig revisors namn, anmärkningar i revisionsberättelsen eller övriga upplysningar (ibid).

3.4.4 Kunder

Här gäller motsvarande kontroll gentemot leverantörerna. Kunderna behöver veta huruvida leveranserna kommer att fortsätta att hållas och därmed hur tillförlitligt företaget är innan de beställer (ibid).

3.4.5 Anställda

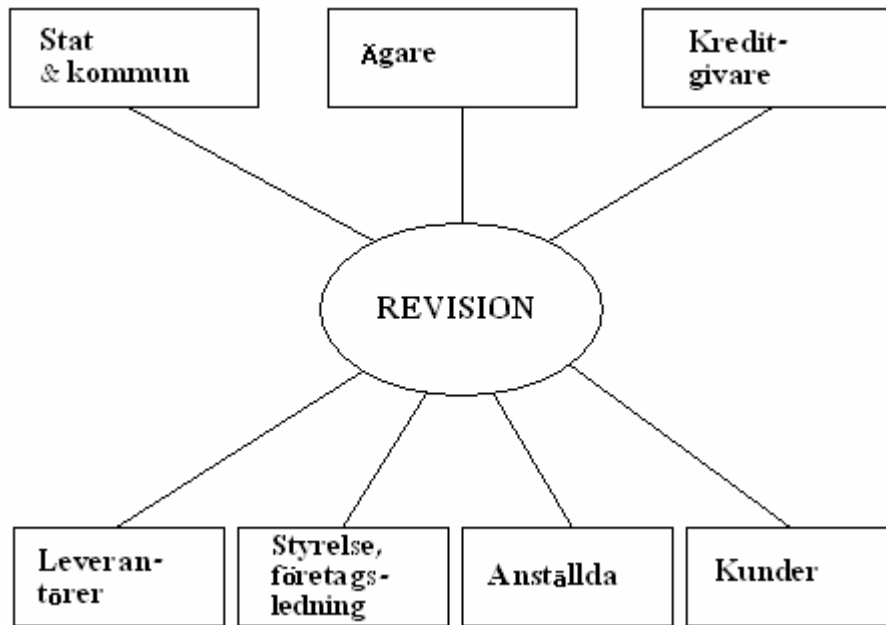
Även de anställda i företaget har ett slags behov av att få trovärdig ekonomisk information om företaget de arbetar för. Skälen för informationen i detta fall gäller mer på ett personligt plan än för andra intressenter. Dessa kan röra sig om bland annat pensionsåtaganden och anställningstrygghet (ibid).

3.4.6 Styrelse och företagsledning

Styrelse och företagsledning är inget undantag från listan på intressenter med nytta av revision. Revisorn har här en lite annan funktion än ovanstående intressenter då insynen här, som i fallet med de ägarledda företagen, är övergripande. Nyttan genom revisorn kan då liknas med ett bollplank eller genom konsultation där revisorn kan ge tips och vinklingar som i sin tur kan underlätta företagets förvaltning (ibid).

3.4.7 Stat och kommun

Stat och kommun är i allra högsta grad intresserade av korrekta ekonomiska upplysningar då det är informationen som företagen lämnar som ligger till grund för deras skattebetalning, men även om de är berättigade till eventuella bidrag. Revisorns underskrift ger här stat och kommun en bättre säkerhet för att det inte förekommer mygel i redovisningen. Revisorn har även som uppgift att rapportera om företaget tidigare misskött sina underlagsuppgifter (ibid).

Figur 3:4. Revisionens intressenter (FAR 2004)

4. Avregleringen i Storbritannien och Danmark

För att få en bild av möjliga konsekvenser av en avreglering av revisionsplikten i Sverige, ges här en kort redogörelse för avregleringen av revisionsplikten för små aktiebolag i Storbritannien och Danmark. Fallen är naturligtvis inte fullständigt tillämpliga för Sverige, men kan tjäna som underlag för vissa antaganden där information i vårt fall saknas.

4.1 Storbritannien

Landet avskaffade revisionsplikten för de minsta aktiebolagen år 1993. Borttagandet berodde dels på en bestämd regleringsfilosofi som gäller i landet, den så kallade *Cost-benefit-analysen*. Den säger att om inte nyttan av en tvingade regel bevisligen överstiger kostnaderna så avskaffas den. Den andra orsaken till avskaffandet var att regeringens politik angående regler ska byggas på empiriska undersökningar om ämnet, en så kallad *evidence-based policy making approach* (Thorell & Norberg 2005).

Collis (2003) genomförde en undersökning som skulle stödja Storbritanniens policy som nämns ovan. Det undersöktes hur företagsledningen såg på avskaffandet av revisionsplikten, hur många som skulle utnyttja undantaget från revision och kostbesparingar företagen skulle göra. Undersökningen gjordes 2003 innan gränsvärdet för undantaget senast höjdes, så under tiden för undersökningen låg gränsen på 1 miljon £ (ca 13,55 miljoner SEK) i omsättning.

Utfallet av undersökningen blev att:

- 58 procent av företagen valde att utnyttja undantaget från revision
- Kostnadsbesparingen för varje företag blev i genomsnitt 1000 £ (ca 13 550 SEK⁴)

Det vanligaste motivet för att frivilligt välja revision var att det fungerade som en kontroll för kreditgivare så som banker och aktieägare, och även andra finansiärer (Collis 2003).

4.2 Danmark

År 2006 avskaffades revisionsplikten för de minsta aktiebolagen (mikroföretagen) i Danmark. Motivet som låg bakom beslutet var regeringens önskan att minska kostnaderna för de minsta bolagen och i och med detta förbättra deras möjligheter att konkurrera inom EU (Aggestam Pontoppidan 2007).

Än har man inte kunnat se någon tydlig effekt av avskaffandet. En undersökning som gjordes i december år 2006 visade att 17 procent av 120 tillfrågade bolag utnyttjar undantaget. Men Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (Danmarks motsvarighet till Bolagverket⁵) förväntar sig att drygt tre gånger så många bolag, 60 procent, med tiden kommer att välja bort revisionen. Av samma

⁴ 1 pund omräknas till dagens kurs 13,55 SEK (2007-04-24)

⁵ Exportrådet (2007). Våra vanligaste frågor. [Elektronisk] Stockholm: Exportrådet. Tillgänglig: <http://www.swedishtrade.se/danmark/?objectID=313> (2007-04-23)

tillfrågade grupp ansåg 11 procent att de skulle göra besparingar på lagändringen. De som fortsatte med revisionen gjorde det med tanke på intressenterna, främst bankerna (ibid).

5. Empiri

I detta kapitel presenterar vi vårt empiriska material bestående av primärdata. Materialet har samlats in från sammanlagt fem respondenter ur tre olika intressentgrupper vilka, av oss, anses representera de viktigaste. Svaren utifrån intervjufrågorna vi ställde rubriceras och kategoriseras för att ge en bättre översikt.

De revisorer som vi har valt att intervjua är från revisionsbyråerna KPMG och Lindebergs Grant Thornton. Från kreditgivarnas sida har vi träffat representanter från Nordea och Swedbank. Från Skatteverket träffade vi skattedirektören för mittregionen, vilken innefattar bland annat Karlstads region. Nedanstående respondenter kan givetvis inte alltid svara för hela koncernen i sina uttalanden, bortsett från vissa renodlade faktafrågor, utan talar i egenskap av erfarna yrkesutövare.

5.1 KPMG

KPMG är en revisionsbyrå som erbjuder tjänster inom revision, ekonomisk rådgivning och skatterådgivning. De har 113 000 anställda i 148 länder. I Karlstadsområdet finns 21 medarbetare, varav nio auktoriserade revisorer. Vi har pratat med Kerstin Lenger, auktoriserad revisor sedan 1989. Hon jobbar mycket med företag av olika storlek, både små och stora.

5.1.1 Information/arbetsuppgifter

Av KPMG:s klienter så står mikroföretagen för cirka 20 procent av andelen klienter. Däremot så representerar de endast några få procent av tiden de disponerar vilket även gäller arvodet. Detta beror på att företagen är små och därmed har så liten verksamhet att förklara i sin redovisning. Dessa företag är oftast konsult- eller enmansföretag.

För att reda ut begreppsförvirringen som råder mellan konsultation och revision där man brukar tala om att en revisor kostar 15 000 - 20 000 kr så understryker Lenger att revisionen för mikroföretag endast brukar stå för ungefär 5 000 kr, förutsatt att det är någotsånär god ordning. Bokslut, bokföring och deklaration går på runt 15 000 kr och ända upp till 20 000 kr. Det är alltså hjälp utöver den lagstadgade revisionsplikten som kostar så mycket. Man blandar ofta ihop revision med redovisningstjänster. Redovisning gör de sällan av tradition men konsultationen tar över mer och mer.

Alla SME som anställt KPMG som revisionsbyrå ger dem även uppgifter som bokslut och vill ha hjälp med andra tips som periodiseringsfonder och upplösande av dem. Den kunskapen finns väldigt sällan i företaget. De kan vad de arbetar med, men sysslar de inte med redovisning så lämnar de oftast bort de bitarna.

5.1.2 Inställning

Revisionsplikten är egentligen inte så omfattande som man kan tro då revisionen inte utgör vare sig stor kostnad eller arbete i jämförelse med andra tjänster revisorerna tillhandahåller. Vad gäller plikten för ett ägarlett företag utan lån ser hon inget behov alls för revision. Skulle företaget gå överstyr så kanske det i värsta fall bara drabbar några leverantörer. Ett stort företag har fler verksamhetsindelningar med exempelvis varulager och finansiella instrument som gör att revisionen blir så mycket mer omfattande än i de små företagen. Det är nästan aldrig bra med lagtvungna tjänster då man oftast inte ser nyttan med dem. Företagarna ser ett krav, och i det här fallet ett dyrt sådant. Revisorerna står inte och faller med revisionsplikten heller. Hon tror snarare att det vore positivt att ta bort den.

Lenger tror att revisionen anses vara en god kvalitetsstämpel av andra intressenter. Det är positivt. Det kan dock förekomma klagomål i en konkursituation där folk undrar hur ett företag kunde få en ren revisionsberättelse. Man gör en revisionsberättelse utifrån ett going concern-begrepp⁶ och där vill man undvika att det ska bli en konkurs. Visst får de kritik men överlag får de goda vitsord och anses ge en kvalitetsstämpel.

5.1.3 Konsekvenser

Konsultinsatserna lär förbli lika stora och det kan bli fler intyg som revisorerna får utfärda åt bankerna inför kreditgivning. Om företaget lånar pengar från banken till exempelvis en investering och banken får ett utdrag från bokföringen så har de ingen aning om det är bra säkerställt eller inte. Revisorer kan då tänkas få skriva intyg på om det är bra eller dåligt. Om inte revisorn känner företaget inför intyget så blir jobbet mer omfattande än om de vore anlidade som vanligt. Vad prislappen kommer att landa på jämfört med hur det är idag är osäkert, men det är inte alls säkert att det blir billigare. Hon tror inte att det blir någon direkt prislättnad inför lån utan ett bra intyg, utan att det nästan är mer troligt att det blir en dyrare tjänst. Det som kostar mycket är ju allt runtomkring som man betalar till revisorn, som nämns ovan.

Lenger tror att de kanske till och med får mer att göra om revisionsplikten avskaffas, exempelvis intyg, inte bara för banker utan kanske även för leverantörer. Kreditupplysning utan reviderade bokslut är kanske inte alltid pålitliga och man skulle kunna tänkas vilja få det bekräftat av en revisor ändå. Ett annat alternativ är att det knappt händer något, allt är dock inte klart än och vi kan således inte göra annat än att spekulera i framtiden.

Arbetsuppgifterna lär gå mer mot konsultation, det blir troligtvis inga större förändringar för just KPMG i alla fall. De mindre revisionsbyråerna som har inriktat sig mot mindre företag kanske ser förändringar, men att vara inriktad bara mot små företag är nog ändå inte den klokaste idén och inget man i längden borde klara av att leva på, åtminstone inte till den del det bara gäller revision, fortsätter Lenger.

Självgranskningshotet är inget problem för KPMG. De ger tips inom skatteområdet på grund av deras naturliga kompetens, men det är alltid kunden som i slutändan fattar beslutet. De kan förse klienterna med underlag och visa alternativen, men man rekommenderar inget eller styr företaget åt något håll. Inför ett kundåtagande analyserar man även kunden och utvärderar om det kan finnas något jävsförhållande och om man kan upprätthålla ett oberoende. Det finns alltså inga problem med självgranskningshotet eller andra delar i analysmodellen. Lenger hävdar att det ändå inte är någon som sätter sitt namn på en revisionsberättelse om det finns risk för att man

⁶ Benämns i svensk litteratur fortlevnadsprincipen och är en förutsättning att företaget ur redovisningssynvinkel antas existera för alltid (Gröjer 2002).

gjort ett dåligt jobb. Det kan bli så mycket obehag så att det inte är värt det. Stora byråer är inte heller beroende av några enskilda uppdrag.

Alternativ till revisionsplikten är de ovan nämnda intygen. Det är även tänkbart att det kan variera i nivåer mellan olika områden. Vissa intressenter kanske vill söka djupare i till exempel kundfordringar - det kanske är något som ser konstigt ut. Andra kan tänkas vilja ha en total undersökning motsvarande dagens revision. Det kan endera bli banken som frågar revisorn om intyg eller så har banken sin egen revisor som ska granska företaget.

Lenger är inte rädd för att tappa kunderna som de har idag. Det är så mycket mer än revisionen som de arbetar med och bara för att den blir frivillig så betyder det inte att ingen kommer att fortsätta att efterfråga tjänsten. Hon tror att skatteverket kan tänkas behöva ställa högre krav inför deklaration om det skulle vara så att allt färre reviderar sina bokslut. De borde göra extrakontroller av något slag. Taxeringsmyndigheter och Skatteverket har varit negativa till avskaffandet beroende på att de riskerar att få mycket mer jobb.

5.2 Lindebergs Grant Thornton

Lindebergs är ett revisions- och konsultföretag som erbjuder sina kunder skatterådgivning, redovisning och corporate finance-tjänster åt ägarledda företag och dess ägare. 22 700 anställda finns fördelade över 520 kontor i över 110 länder. I området runt Karlstad finns 36 anställda, varav tio är kvalificerade revisorer och tre är skattejurister. Vi har träffat Stefan Lungström som har jobbat i branschen i sju år, auktoriserad sedan ett år tillbaka. Han har även fyra års erfarenhet som bankman.

5.2.1 Information/arbetsuppgifter

Till antalet har Lindebergs till största delen SME som klienter, detta för att byrån är mer inriktad på ägarledda företag. Arvodsmässigt är det de stora företagen som dominerar, eftersom det läggs ner mycket mer tid på dem. Notera att det gäller i jämförelse, vilken storlek som dominerar Lindebergs arvoden har vi ingen säker uppgift om.

Lungström menar att kostnaden för revisionen beror på vilken bransch företaget är i, om de har lager eller liknande tar det längre tid att värdera. En undre gräns för revision ligger på 5 000 kr. Är det oordning bland räkenskaperna tar de mer tid att gå igenom och därav läggs mer tid och pengar ner. Revisionen har olika betydelse för olika företag, tror Lungström. För vissa är revisorn som ett bollplank och för andra är han någon de ser en gång om året i samband med revisionen.

Konsultation kan innebära att företagen behöver hjälp med deklarationer och skatter eller liknande. För de flesta företagen är det emellertid just vanlig redovisning som de behöver mest hjälp med, säger Lungström. Han tror inte att det finns något behov av någon väldigt kostsam konsultation.

5.2.2 Inställning

När vi frågar om det är rimligt med lika omfattande revisionsplikt för alla företag oavsett storlek anser Lungström att det är bra med revision om någon utomstående ska titta på siffrorna, men att det annars inte spelar så stor roll egentligen. Vissa företag behöver inte revision, det kvittar om det är stort eller litet.

Han har ingen uttalad åsikt angående ett eventuellt avskaffande, blir det så får man acceptera det, inte mycket man kan göra åt saken. Han tycker däremot att om ett företag ska låna pengar, har stora leverantörsskulder eller om någon ska förlita sig på årsredovisningen, så kan det vara bra att en revisor tittar på den. Revisionen är en kvalitetsstämpel enligt Lungström och han tror att andra intressenter också ser den som det.

5.2.3 Konsekvenser

Om man ska se till konsekvenser för arbetsuppgifterna kan det bli så att man tappas vissa företag om revisionsplikten försvinner. Frågan är hur man kan få igen det på annat sätt. Lungström spekulerar i om det kanske blir en efterfrågad produkt så att man kan ta ut högre priser, och därmed kompensera för de företag som man har gått miste om. Istället för revision kanske man skulle kunna kalla det för någon typ av konsultation. Många bolag behöver hjälp, det märks när man är ute på revision. Vissa byråer förlorar mer på avskaffandet än andra, menar Lungström. Det beror på vilka företag byråerna inriktar sig på.

Lungström berättar att när man är ute och ger konsultation och sedan ska granska det man själv har rådgjort om, blir det ett hot i form av självgranskningshotet, enligt analysmodellen, och det försöker man undvika. Men om man inte är revisor, utan enbart konsult, så finns det heller inget hot mot revisorns oberoende.

Vid prat om alternativ till revisionsplikten nämner Lungström att det pratas om ifall det skulle finnas någon form av certifierad bokförare eller om man skulle kalla revisionen för något annat, som någon ofullständig ”light-version”. Benämningen är dock en svår fråga, säger man revision i dagsläget så vet man vad det innebär. Det kan vara svårt att skapa en innebörd för det nya begreppet.

Lindebergs håller på att förbereda sig för ett eventuellt avskaffande, de bygger upp sina redovisningstjänster och tänker på hur de ska profilera sig och vad de ska erbjuda för produkter. Lungström säger att revisionstjänsten alltid kommer att finnas kvar. Sedan tror han att många nog kommer att vilja ha kvar revisionen ändå. Lägg även till att årsredovisningen antagligen kommer att urvattnas lite om plikten försvinner.

5.3 Nordea

Nordea har cirka 10 miljoner kunder och över 1100 kontor. På Nordea pratade vi med Per Hellberg, kreditchef i Värmland. Han jobbar med bland annat kompetensutveckling och risker och arbetet riktar sig mycket mot företag. Posten som kreditchef har han haft i två år, innan dess jobbade han som kontorschef på olika orter i sammanlagt tio år. Hellberg har jobbat i branschen sedan 1986.

5.3.1 Information/arbetsuppgifter

Nästan alla Nordeas kunder är SME, det är svårt att säga något exakt, men inkluderat de medelstora företagen så utgör de cirka 95 procent, varav många av dessa är små. Förändringar av revisionsplikten kan således ge väldigt omfattande följder för Nordeas del, berättar Hellberg inledningsvis.

Årsredovisningsrapporten är underlaget för kreditbedömningen. Man tittar på det senaste året, och några år innan, för att sedan spekulera framåt i tiden avseende företagets verksamhet. Det är bra att ha en pågående diskussion mellan bank, revisor och företag där man som enda konkreta

underlag egentligen bara har årsredovisningen med dess olika delar. Detta ger en bra inblick där man kan försöka se återbetalningsförmågan på sikt. För små företag läggs mindre tid av företagaren på redovisningen och där blir revisorn väldigt viktig i diskussionerna. Ibland ställs eventuella frågor direkt till revisorn, just på grund av dennes överlägsne kompetens. Man kan även titta på kalkyler för investeringar och göra beräkningar utifrån dessa.

Stora företag har ofta en ekonomiavdelning med en ekonomichef och där får man bättre information än från de mindre företagen. Det ger mer underlag att fatta beslut på. Små företag gör att det blir mer diskussioner och man får försöka prata fram beslut då kunskapen för exempelvis budgetar ofta är mindre. Att man kan tillhandahålla mer material från stora företag gör att låneprocessen blir snabbare.

Underlaget för kreditgivningen syftar till att visa kundens återbetalningsförmåga genom sin verksamhet. Säkerheter för lån fungerar sekundärt, det vill säga att när kunden inte genom sin verksamhet kan betala tillbaka lånet, först då blir säkerheten gällande. Man lånar inte ut till någon som inte har bra inkomster och verksamhet utan bara bra grund för säkerhet. Kunden kan vara på obestånd, han kan vara svag, och varför ska man i så fall göra den affären?

För enskild firma och handelsbolag gäller samma förutsättningar som för aktiebolag – tillförlitligt material. Revisorer är ofta inkopplade för bland annat bokföring och det blir ofta billigare att anställa någon för jobbet än att ta tiden själva. Det är alltså inte en fråga om att man måste ha en reviderad årsredovisning, Hellberg vill förtydliga att allt i grund och botten handlar om tillförlitligt material.

5.3.2 Inställning

Det är svårt att säga om revisionsplikten för alla företag bör vara lika omfattande då det viktiga för bankerna handlar om materialet man får inför kreditgivningen. Det är viktigt att materialet är korrekt. Man måste kunna förstå vad som finns bakom siffrorna, vilka transaktioner som har lett fram till dem.

Hans personliga inställning är att revisionsplikten ger en kvalitetsstämpel, det visar på att allt går rätt till, vilket leder till att det blir ett tillförlitligt material. Utifrån det resonemanget vill han inte avskaffa revisionsplikten. Möjligtvis skulle man kunna tänka sig någon lättnad, men att gå vidare på den biten är omöjligt i dagsläget.

5.3.3 Konsekvenser

Det är svårt att uttala sig om hur bankens arbetsuppgifter kommer att påverkas då det beror på revisionsplikten förutsättningar. Blir det en lättnad, kommer den att försvinna helt? Det är något man tar ställning till senare, som kommer att tas fram genom en diskussion. Var kontrollen hamnar går inte heller att spekulera i.

Redovisning skiljer sig mellan bolagsformer, bland annat utifrån ansvaret som finns i företaget, och då arbetar man fram kreditgivningsbesluten i respektive fall på olika sätt. Hur man kommer att redovisa och lämna material kommer att påverka utfallet i framtiden. Samma sak gäller för alternativ till revisionsplikten: alternativ finns säkert men allt syftar tillbaka på tillförlitligheten i materialet.

Svaret på om man kommer att fortsätta kräva revision styrs utifrån vilka regler som bestäms och hur man kan tillämpa dem. Det blir en bankfråga om hur man kommer att arbeta med

förändringen, men det går inte idag att svara på hur det kommer att bli, då reglerna ännu inte är klara.

Företag bör fråga sig vad man får ut av revision och fortsätta därifrån med tanke på hur man vill fortsätta sin verksamhet. Det finns vilande aktiebolag som kanske kommer att avstå plikten, men man får väl tro och hoppas att de som kommer att ha fortsatt behov av lån kommer att fortsätta att använda sig av revision.

5.4 Swedbank

Swedbank har 8,9 miljoner privatkunder och 459 000 företagskunder i Sverige, Estland, Lettland och Litauen. 17 399 stycken anställda finns på sammanlagt 772 kontor. Vi träffade Jan-Erik Hermansson, företagsrådgivare på kontoret i Karlstad. Han besitter kundansvar tillsammans med sin medhjälpare och har hand om runt 100 större kunder. Kundbesök sker ofta, uppskattningsvis fem till sex gånger per vecka. Arbetsuppgifterna kan gälla allt som rör företag, allt från att ansöka om lån till att öppna konton. Uppföljning av kunder med krediter äger rum varje år där bokslut och budget utgör underlag. Hermansson har jobbat på tre olika banker under de trettio år då han har varit aktiv i branschen.

5.4.1 Information/arbetsuppgifter

Inte så många av Swedbanks företagskunder är mikroföretag, men de allra flesta är aktiebolag. Definitionerna är olika och banken definierar storleken på ett annat sätt än vi har valt att göra. Enligt Swedbanks definition med antalet anställda är de flesta SME, men om årsomsättningen är under 3 miljoner kr, ett mikroföretag, så blir de kunderna inte många.

Årsredovisningsrapporten är ett papper som de årligen tar in för uppföljning vid pågående kreditgivning. Det utgör en bas för hur året har gått. Från de större företagen med ekonomiavdelningar kan de tillgodogöra sig delårsrapporter varje månad där man enkelt kan följa verksamhetens utveckling. De mindre företagen släpper den biten nästan helt, men med deras insyn så kan kanske fingerkänslan redogöra bättre för hur det går. Ägaren har oftast fullt upp med att sköta verksamheten, ekonomidelen kanske sköts av en redovisningskonsult i de fallen. Kommunikationen mellan ägaren och konsulten kan också vara avgörande för hur bra informationen man kan tillgå är. Det är hur som helst viktigt för företagsägaren att i tid upptäcka om något går fel.

I kreditbedömningen tittar man som grund på årsredovisningsrapporten, men man kan även titta på resultat- och balansräkning för den delen av året som löpt. Periodiseringen i det läget är givetvis inte alltid korrekt. Detta beror på att inventeringar och kundfordringar ännu inte hunnit bli avstämde. Där är dialogen mellan företagen gällande den ej periodiserade balans- och resultaträkningen viktig. Man tittar på deras kreditbedömningar på framtiden, för att se hur verksamheten kan tänkas gå. Budgeten blir då ett viktigt inslag för den sortens spekulationer. Man ser dock oftast glädjekalkyler med alltför bra resultat som i verkligheten sedan blir aningen sämre. Kassaflödesanalyserna hos banken kan dock uttyda de alltför stora skillnader som snabbt avslöjar den alltför positiva budgeten.

Personen bakom företaget är egentligen den viktigaste delen vid bedömningen. Är det en driftig person bakom så kan han tänkas sköta eventuella motgångar mycket bättre än en oengagerad person. En bra företagsledare med en dålig affärsidé är egentligen bättre än en dålig företagsledare med en bra affärsidé. Kreditupplysningar tas alltid inför kreditgivning, man kan titta närmare på anmärkningar hos kronofogden för att nämna ett exempel.

I grunden är kreditbedömningen lika för alla företag oavsett storlek. Det lilla företaget har oftast så små lån så att de till och med kan jämföras med privatlån i vissa fall. Allteftersom storleken ökar, så brukar lånen öka i storlek, men så även seriositeten i företaget med ekonomiavdelningar och ekonomichefer.

Säkerheter har en viss betydelse då man enligt lag måste kräva betryggande säkerheter. Banken ska inte ta risker utan fungera som smörjmedel för investeringar och de måste ha säkerheter för att vara säkra på att få tillbaka pengarna i värsta tänkbara fall. Jämför man med fastighetskrisen år 1992 så kan det ändå gå snett ibland, även med säkerheter, något som visar på att det inte alltid är en så lätt bedömning med att lämna krediter. Man tittar slutligen på kassaflöden och framtida återbetalningsförmåga, utan dem får man inte låna några pengar även om man har bra säkerheter.

Hermansson tycker sig inte se någon skillnad vid kreditgivning beroende på vilken företagsform lånet avser. Man tittar på samma parametrar och formen spelar då mindre roll i praktiken. Angående revisionen i de mindre företagen så tror han att man kommer att förlita sig på materialet som en redovisningskonsult har upprättat. Någon skillnad i riskbedömning lär det inte bli. Man får in ett korrekt material och gör en bedömning som man alltid gjort, det blir ingen skillnad.

5.4.2 Inställning

Revisionsplikten borde inte vara lika omfattande för alla företag. I vissa små företag är det helt onödigt. Tittar man på bankens del så gäller det till största del just lån, och om företaget inte behöver låna pengar så tappar revisionen sin betydelse ur just den aspekten. De större företagen med mer komplicerad verksamhet kan dock behöva en något mer omfattande revision.

Det skadar inte att avskaffa revisionsplikten för SME. Det är nog däremot bra om det finns någon som har ekonomikunskap som finns med i bolaget. Vissa småföretagare har dålig kunskap vad gäller redovisning och då gör sig en konsult väldigt bra i de fallen. Någon som följer upp och går igenom ekonomin med dem. Om man tar bort revisionsplikten helt så måste man nog för deras egen skull skaffa någon som hjälper till, för att få fram en rättvisande bild, fortsätter Hermansson. På frågan den direkta om man ska avskaffa plikten svarar han ”Ja, det ska man.”

Revision är enligt Hermansson helt klart en kvalitetsstämpel, banken litar fullt och fast på revisorn även om det ibland förekommer felaktigheter. Ta varulagret som exempel, det är svårt till och med för en revisor att bedöma och sätta sig in i de siffrorna, men det är inget annat än en kvalitetsstämpel för banken.

5.4.3 Konsekvenser

Banken lär inte agera kontrollorgan i framtiden, utan kommer i så fall kräva vissa kontrollerade siffror från bolagets sida. Banken ser alltså inga konsekvenser i deras arbete, de kommer att fortsätta enligt ovanstående sätt precis som idag. Det lär inte heller bli svårare för de små företagen att låna pengar utan revisionspliktens fortlevande, allt handlar bara om bra material.

Governants kan vara ett alternativ för bankens framtida kontroll, som går ut på att man ställer upp ett antal olika ekonomiska nyckelkrav, till exempel soliditet, omsättning, utdelningsförbud och så vidare, som företaget måste uppfylla inför kreditgivningen. Det skulle kunna vara ett alternativ då det kan fungera som ett avtal med krav på företagaren för dessa ekonomiska nyckeltal som banken ska godkänna. Ingenting är säkert, men detta är åtminstone en möjlighet.

I någon form kommer man antagligen att fortsätta kräva revision från bankens sida, vilken form det tar vet man ännu inte. Det kan vara covenants, man kanske känner till redovisningskonsulten som hjälper företagaren och på så vis kan man få grepp om kvaliteten. Så länge det kommer ett godkännande från en extern källa blir materialet mer tillförlitligt. Ofta brister ju småföretagarens kunskaper i redovisning och man får helt enkelt sätta tilliten till den externa resursen.

5.5 Skatteverket

Skatteverket är en statlig myndighet som för medborgare och företag hanterar skatteärenden, folkbokföring, fastighetstaxering, bouppteckningar samt gör brottsutredningar. Myndigheten har 11 415 medarbetare som finns på 113 orter i landet. Skatteverket är uppdelat i sju skatteregioner, där Karlstad och även Örebro, Åmål, Gävle, Falun och Söderhamn ingår i mittregionen. Vi har pratat med Hans Löfner, skattedirektör för mittregionen. Han jobbar med externa kontakter som till stor del gäller Karlstads och Örebros universitet. Kontakterna gäller även näringslivet. Löfner har jobbat i branschen sedan 1971.

5.5.1 Information/arbetsuppgifter

Den största delen av skatteverkets klienter är SME. Det finns inte så många stora företag i Karlstadsområdet. Löfner berättar att de skiljer på stora företag och SME när det gäller riskbedömning. Detta för att de bland annat skiljer sig redovisningsmässigt. Det krävs ju en viss kompetens att hantera arbetet ju större företagen blir. Skatteverket skiljer även mellan enskild näringsverksamhet och aktiebolag när det gäller riskbedömningen. För den enskilda firman där risken är som störst, eftersom de inte har någon ekonomiavdelning på samma sätt som större företag har, görs mer riskkontroller. Kontrollerna avser endast avsiktliga fel. När vi frågar Löfner om hur viktig den reviderade årsrapporten är för skatteverket säger han utan tvekan att den är en kvalitetsstämpel.

5.5.2 Inställning

Löfner anser spontant att små bolag inte behöver ha lika omfattande revisionsplikt. Räkenskaperna är inte så omfattande som för stora bolag och revisionen blir då enklare att utföra. Finns det inga anställda i bolaget finns det ingen som får nytta av plikten, om det nu inte finns några externa intressenter som har intresse av det. Men å andra sidan, var ska man dra gränsen? Tas plikten bort, vad ska den då ersättas med? Skatteverket vill nog ersätta den med något annat, för att ta bort den är inget Löfner förespråkar. Men på frågan om han tycker att plikten verkligen borde avskaffas finner han inget entydigt svar.

5.5.3 Konsekvenser

Det som kan komma att ändras när det gäller arbetsuppgifterna är att inriktningen på kontrollerna ändras, inte att de utökas. Sedan är det ju en riskbedömning, vad ska man kontrollera? Tas plikten bort blir det kanske mer förebyggande arbete som analyser och riskbedömning. Alternativ till revisionen får vara upp till utredarna, det är svårt för Löfner att tänka ut något.

6. Analys

I följande kapitel analyserar vi vårt empiriska material som framkom av interjuerna. Den teori som vi tog upp tidigare tillämpas och kopplas samman med empirin. Texten kategoriseras och delas in efter samma princip som används i empirikapitlet.

I följande kapitel ersätts namnen på respondenterna med företagsnamnet. Detta görs för att det ger en bättre översikt över vilken intressentgrupp som tycker vad. Understrykas bör att personerna inte kan representera hela företaget men till stor del representeras åsikterna av vilken yrkesgrupp de tillhör.

6.1 Inställning

Inställningarna gentemot ett avskaffande av revisionsplikten hos de intervjuade intressenterna är blandade. På KPMG och Swedbank anser man tveklöst att plikten kan avskaffas. KPMG menar att för ett litet företag utan lån är det endast någon enstaka leverantör som skulle drabbas om företaget skulle gå i konkurs. Det är nästan aldrig bra med lagtvungna tjänster då man oftast inte ser nytta med det. Företagarna ser ett krav, och i det här fallet ett dyrt sådant. Detta uttalande stämmer överens med Ströms (2005) åsikt om att den lagstadgade revisionen i vissa fall blir ett irritationsobjekt då insynen redan är total i ägarledda bolag. Lindebergs Grant Thornton anser att det är bra med revisionsplikt om företaget har stora leverantörsskulder eller om någon ska förlita sig på årsredovisningen. På Skatteverket har man inget tydligt svar på frågan. De är inte för ett avskaffande men om det kommer ske skulle han vilja ersätta plikten med något annat.

Nordea anser att revisionen är en kvalitetsstämpel som visar att allt står rätt till och med det argumentet vill han ha kvar plikten. Övriga respondenter är eniga med Nordea om att revisionen är en kvalitetsstämpel, vilket styrker det vi ovan tar upp från FAR (2006). Den reviderade årsredovisningsrapporten är underlaget för kreditbedömningen. Man undersöker några års historik för att sedan spekulera framåt i tiden avseende företagets verksamhet. Båda bankerna framhåller att det är återbetalningsförmågan på sikt som man vill få ut av materialet vilket bekräftar vår teori ovan från Lönnqvist (2006).

6.2 Konsekvenser

KPMG tror inte att konsultationen kommer att öka markant om plikten skulle avskaffas. Det som kan bli annorlunda är att revisorerna kommer att få skriva ett slags intyg inför kreditgivning om att redovisningen är bra. Om då inte revisorn känner till företaget blir jobbet mer omfattande eftersom de då får börja om från ruta ett med analyser och förarbeten. Detta kommer troligen leda till högre kostnader just på grund av det vi nämner i teorikapitlet, att det är redovisningen och inte revisionen som kostar mest, enligt KPMG. Detta motsäger Thorell & Norbergs (2005) påstående som hävdar motsatsen med övervägande kostnader för revisionen och mindre för konsultation. Det tycks ofullständigt att i en diskussion om mikroföretag använda sig av en uppskattning för revisionskostnaden och att inte närmare undersöka och särskilja på revision och konsultation. Åtminstone om man ska använda sig av argumentet att det är dyrt med revision.

Lindebergs Grant Thornton tror däremot att man kan komma att tappa vissa företag om plikten avskaffas. Det beror så klart på vilka sorts företag man inriktar sig på, vissa förlorar mer än andra på det. För att kompensera för dessa företag skulle man kunna ta ut högre pris på tjänsten om den blir så pass efterfrågad. Lindebergs Grant Thornton själva håller på att förebereda sig inför ett eventuellt avskaffande. De bygger upp sina redovisningstjänster och tänker på hur de ska profilera sig och vad de ska erbjuda för produkter.

Nordeas utsände tycker att det är svårt att uttala sig om hur arbetet för Nordea kommer att påverkas beroende på om plikten kommer att försvinna helt eller om det endast kommer att bli en lättnad. Ett fortsatt krav på revision kommer att utgå ifrån de regler som bestäms och hur man tillämpar dessa.

Swedbank kommer antagligen att fortsätta kräva revision i någon form, i vilken form vet man inte. Swedbank tror inte att banken kommer att agera som något kontrollorgan om plikten tas bort, utan de kommer i så fall kräva vissa kontrollerade siffror från företagen. Så länge det är ett godkännande från en extern källa är materialet tillräckligt tillförlitligt för att företagen ska få ta lån. Så några särskilda konsekvenser för bankens arbete ser han inte, de kommer att fortsätta ungefär som idag. Detta är inte vad Ström (2005) skriver i sin artikel, där hon istället återger revisorernas åsikt om att det kommer att bli svårare för småföretagen inför kreditgivningen utan ett godkännande. Vi finner även brister i hennes resonemang där hon tycks antyda att revisionsplikten är onödig då man ändå måste ha säkerheter inför lån. Något som både Swedbank och Nordea poängterar är att det bara gäller sekundärt. Hur man än vrider och vänder på det kommer man ingen vart utan en bra framtidsutsikt. Det kan tyckas vara detaljer i det stora hela men vi finner det nödvändigt att definiera och standardisera alla faktorer inför en så omfattande utredning som denna så att man kan vara säker på att samtliga parter pratar om samma saker.

När det gäller konsekvenser avseende Skatteverkets arbetsuppgifter är det inriktningen på kontrollerna och inte en utökning av dem som gäller. Detta är en riskbedömning, frågan är vad man ska kontrollera. Skatteverket tror att det blir mer förebyggande arbete som analyser och riskbedömning. Clemedtson et. al (2006) påstår till skillnad från Skatteverkets definitiva nej angående utökad kontroll att Skatteverket tillika banker kommer att bli tvingade till att utöka sina kontroller. Swedbank tror dock inte, som vi skriver ovan, att det från bankernas sida kommer att bli någon mer kontrollerande inriktning.

Ett potentiellt problem som kan uppstå vid en ökad konsultation i kombination med revision är det så kallade självgranskningshotet som har sitt ursprung ur FAR:s (2006) analysmodell. Det är ett problem som varken revisorerna på KPMG eller Lindebergs Grant Thornton fruktar. KPMG:s representant berättar att deras tips enbart består av alternativ som de på KPMG visar för sina klienter, de gör inga rekommendationer som skulle kunna behöva granskas inför den kommande revisionen. Lindebergs Grant Thornton gör gällande att det är först när revisionen minskar som konsultationen ökar, och det utan revision kan inte leda till något hot. Det finns inget underlag för att konsultationen kommer att öka även i de företag som behåller revisionen.

6.3 Alternativ

KPMG tror att revisorer i framtiden kan få skriva intyg som alternativ till revisionen. Intyget lär i så fall bli aktuellt vid kreditbedömningen hos banker där det bekräftar att bokföringen är korrekt och tillförlitlig. Om det är ett bra alternativ eller en bra lösning lämnar hon osagt, priset kan tänkas stiga och då är ju syftet från början ändå inte uppfyllt på alla plan då lättningen var tänkt att ske kostnadsmissigt för de mindre företagen. Lindebergs Grant Thornton är mer inne på en

lättnad eller förenkling av revisionen som helhet. En "light-version" eller en inriktning mer åt konsultationshållet kan bli fallet, men är då problematiskt med tanke på benämningarna och alla oklarheter som skulle uppstå med tanke på alla begrepp. Denna lättnad överensstämmer med Palutko Macéus (2006) och Lundqvists (2005) tankar som vi presenterar i kapitel 3. Annars kan Lindebergs Grant Thornton tänka sig ett alternativ med en certifierad bokförare som även det är en sorts förmildring av dagens revision.

Swedbank har som förslag på bankernas alternativ till att kräva revision något som kallas för covenants. De är nyckeltal som banken sätter upp mot företagen som kan visa en viss sorts lönsamhet. Rent konkret är kraven såklart inte utformade i dagsläget, men alternativet är ändå klart tänkbart. Nordeas företrädare har inte resonerat över alternativen än då de inte är aktuella för honom förrän revisionsplikten verkligen är på väg bort. Den diskussionen kommer Nordeas ledning att ta senare. Skatteverket har heller inte gått så långt än utan de lämnar vidare det ansvaret till utredarna, det blir ändå beslutat åt dem så de väljer att lämna ämnet orört för deras del.

Alternativen är som ovan angivna väldigt varierande och de skiljer sig även mellan intressenternas behov. Revisorer kan mest spekulera i hur deras tjänster kan bli efterfrågade och därifrån utarbeta sina nya tjänster. Det blir ännu mer problematiskt på alla plan då reglerna inte är klara och man ännu inte känner till utgångspunkten för utformningen. Bankerna kommer troligtvis att finna sina vägar att kräva kontrollerade siffror, även de är utan information för utgångspunkten och det blir för dagsläget endast spekulativt. En vilja hos både Nordea och Swedbank är någon slags extern kontroll som ger mer trovärdighet. Som tjänsteman på den statliga myndigheten kan inte Löfner göra annat än att invänta arbetsuppgifter. Alternativ som kan bli gällande för honom är, som bekant, redan under utredning.

7. Slutsatser

I slutsatserna besvarar vi frågorna som vi ställde upp inledningsvis för att göra det möjligt att uppnå syftet med studien. Den sista delen består av avslutande diskussion följt av förslag till vidare forskning som vi finner vara relevant och intressant.

Syftet med vår studie är att utreda vad utvalda externa intressenter till revisionen tycker om ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten. Vi vill även studera närmare vad ett eventuellt avskaffande skulle innebära för intressenterna avseende deras arbetsuppgifter, samt om det finns något alternativ till revisionsplikten.

De frågeställningar som vi vill besvara är:

1. Vilken inställning till revisionsplikten avskaffande har småföretagens viktigaste intressenter?
2. Vad ser intressenterna för konsekvenser för sina arbetsuppgifter?
3. Vilka alternativ finns till revisionsplikten?

Respondenterna framför en olikartad uppfattning på frågan om revisionsplikten avskaffande. Hellberg från Nordea är helt emot avskaffandet, Skatteverkets Löfner och Lungström från Lindebergs Grant Thornton är osäkra och väljer att inte kommentera sina val innan de får tydligare direktiv. Lenger från KPMG och Hermansson, Swedbanks talesman, är bägge positiva till avskaffandet. Alla respondenter har ett gott öga till revisionen och anser den utgöra en kvalitetsstämpel för intressenterna.

Lenger och Lungström förmodar att deras arbete som revisorer enbart kommer att påverkas i den bemärkelsen att konsultationen kommer att utökas något. För bankernas del tror Hermansson att det knappt kommer att ske några förändringar, möjligtvis att informationen som de kommer att få in kan skilja sig lite mot hur den ser ut idag, medan Hellberg är osäker. Löfner som funderar på Skatteverkets vägnar påstår att kontrollen av företag kan ändra inriktning, men att de inte kommer att få mer att göra just till kvantiteten sett. Sammanfattningsvis kan vi alltså dra slutsatsen om att det inte kommer att hända så mycket med intressenternas arbetsuppgifters inriktning och karaktär på grund av avskaffandet. Vi vill även påstå att våra utvalda intressentgrupper är, om inte de tre viktigaste, så i varje fall tre av de viktigaste och därmed representerar frågan relativt väl.

Gemensamt för samtliga respondenter är diskussionerna kring eventuella lättnader som alternativ till plikten. Lenger tar upp nivådifferentieringen där man kan gå olika djupt i olika plan av redovisningen. Lungström tar, som vi ovan nämner, upp ”light-versionen” och Hellberg stannar vid omnämnandet av eventuella lättnader, så länge det fyller sin funktion med tillförlitlighet så går det säkert att utarbeta något mildare. Inte heller Löfner vill spekulera för långt, men nämner att lättnader är tänkbara. Det är något som Hermansson håller med om där han anser att de stora företagen har en stor fördel med tanke på deras ekonomiavdelningar och mer komplexa ekonomisystem. Det som verkar lämpligast överlag är således en lättnad med godkännande från en extern källa, revisor som bokförare, och möjligen ett intyg på siffrornas riktighet.

	KPMG	Lindebergs	Swedbank	Nordea	Skatteverket
<i>För eller emot ett avskaffande?</i>	För	Ingen åsikt	För	Emot	Ingen åsikt
<i>Konsekvenser för arbetsuppgifter?</i>	Mer konsultation	Mer konsultation	Inga direkta förändringar	Osäkert	Ändrad kontrollinriktning
<i>Alternativ till revisionsplikten?</i>	Intyg	Certifierad bokförare eller "AB-light"	Covernants eller extern granskare	Eventuella lättnader i revisionen	Eventuella lättnader i revisionen

Figur 6.1. Översikt av svar till problemformulering

7.1 Avslutande diskussion

Vi anser att revisionsplikten ger en ökad kvalitet på företagets redovisning. Ett ägarlett företag utan expertkunskaper i ekonomi kan omöjligt frambringa en lika god redovisning på egen hand till skillnad från vad han i samband med en revisor skulle kunna prestera. Den logiska följderna är att utan revisor sjunker kvaliteten. Intressenter för den goda kvaliteten är i princip alla som har någon slags relation till företagen, alltifrån kreditgivare och leverantörer till Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten. Revisionsplikten vikt beror på hur stor utsträckningen av dessa kontakter hos företaget är. Pondera ett medelstort företag enligt K2-kategorin där företaget brister på två punkter av 50-25-50-regeln, förslagsvis en anställd under antalet 50 och någon miljon mindre i balansomslutning. Företaget kan ha stora lån och många leverantörer och således ha många intressenter för redovisningen. Rätt sak för just detta företag kanske inte är att ta bort revisionsplikten utan snarare ta reda på vilka företag som verkligen inte har behov av en revisor. Finns det en lämplig bolagsform?

Kvaliteten som erhålls genom revisionen har ett, inte helt känt, pris. Svenskt Näringslivs utredning har på något sätt kommit att utgöra underlaget för många diskussioner. De har kommit fram till ett pris som en av våra respondenter inte höll med om, de erkänner visserligen att de inte undersökt det särskilt noga. Priset måste ändå bli klarare för den här sortens diskussioner där man lätt generaliserar och sätter ett högt genomsnitt för hela urvalet. Det håller inte att göra antaganden om vad som är frivilligt (konsultation) och vad som är lagstadgat (revision). Fantasiföretaget vi beskriver ovan ligger troligen i den övre gränsen och drar upp medelvärde medan de små företagen kanske inte behöver lägga mer än 5000 kr per år i revisionskostnad. Återigen, det kanske går att utarbeta en bättre företagsform om de inte har några mål eller om man har en vilande verksamhet. Man kommer alltid tillbaka till gränsdragningen, mikroföretag som man ska börja underlätta för är ofta berättigade denna kostnadslättnad. När man kommer högre upp i storlekarna för SME stöter man på en hel del problem vad gäller just denna gränsdragning.

Bortsett från de kvalitativa siffrorna som man utvinner genom revisionsplikten så var syftet med införandet av plikten att förhindra ekonomisk brottslighet. För att fortsätta utvärderingen så väljer vi att även ta del av information gällande den andra delen, nämligen ekobrotten. Det är ännu ett argument som saknar vikt i sammanhanget då det inte finns belägg för att brotten förhindras. Ekobrottsmyndigheten har varken genom sina ekorevisorer eller övriga tjänstemän kunnat lägga fram ett enda fall⁷ av brottslighet som har bekämpats genom revisionsplikten

⁷ Vi refererar ovan Ström (2005) som även i sin artikel bistått med denna upplysning

befintlighet. Vår respondent från Skatteverket bekräftar på sätt och vis detta där han berättar att om man skulle vilja fiffla med ekonomin så tar man inte hänsyn till revisionsplikten. Vill man verkligen lura revisorn så gör man det och annars så finns det alltid andra bolagsformer att utnyttja.

7.1.2 Förslag till vidare forskning

Diskussionerna och utredningarna om revisionspliktens avskaffande är som bekant ett högaktuellt ämne som troligtvis kommer att fortsätta utredas av fler än den av regeringen tillsatta utredningsgruppen. Vi har funderat på några förslag till vidare forskning som vore intressant att ta del av.

De publicerade studierna man kan ta del av verkar först och främst inriktas på statliga och andra intressenter. En intressant studie kunde byggas på undersökningar hos just de små aktiebolag vilket avskaffandet är tillämpat för. Ytterligare studier skulle kunna jämföras med hur andra länders berörda bolag agerade.

Bland alla argument om att ta bort, eller inte ta bort, plikten, går vissa ett steg längre och försöker finna någon slags kompromiss eller alternativ till plikten. Det talas om ett "AB-light" där man finner det synd att ändra så mycket för aktiebolagets regler som har mejslats fram under så lång tid och alltså skulle skapa en ny bolagsform med något lättare bördor revisionsmässigt. Studien skulle kunna syfta till att titta närmare på det förslaget eller undersöka andra alternativ för att till och med kanske bidra till ett utformande. Det kanske finns kompromisser i form av lättnader?

Källförteckning

Litteratur

- Artsberg, K. (2003) *Redovisningsteori – policy och – praxis*, Lund: Studentlitteratur.
- Ax, C., Johansson, C. & Kullvén, H. (2005) *Den nya ekonomistyrningen*, Malmö: Liber Ekonomi.
- FAR (2004). *FARs revisionsbok*. Stockholm: FAR Förlag
- FAR (2006). *Revision – en praktisk beskrivning*. Stockholm: FAR Förlag.
- Gröjer, J-E. (2002) *Grundläggande redovisningsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Grönlund, A., Tagesson, T. & Öhman, P. (2005) *Principbaserad redovisning*. Lund: Studentlitteratur.
- Jacobsen, D-I. (2002) *Vad hur och varför*, Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, S-E (red.), Häckner, E. & Wallerstedt, E. (2005) *Uppdrag revision*. Stockholm: SNS Förlag.
- Leonardz, B. & Blomquist, A. (2001) *Årsredovisningen – en introduktion*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Lönnqvist, R.(1997) *Årsredovisning*, Lund: Studentlitteratur.
- Lönnqvist, R (2006) *Årsredovisning*, Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, S. (2002) *Redovisningens normer och normbildare*, Lund: Studentlitteratur.
- Nyberg, R. (2000) *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar*, Lund: Studentlitteratur.
- Sjöström, C (1994). *Revision och lagreglering – ett historiskt perspektiv*. Lic.-avh. Linköpings universitet. Linköping: Univ. (Linköping Studies in Science and Technology. Thesis; 417)b

Lagstiftning

- SFS 1944:705 Aktiebolagslagen
- SFS 1975:1385 Aktiebolagslagen
- SFS 1976:125 Bokföringslagen
- SFS 1999:1078 Bokföringslagen

Artiklar

- Aggestam Pontoppidan, C. När revisionsplikten avskaffades i Danmark. *Balans*, nr 2 2007
- Clemedtson, P., Östman, M. & Brännström, D. (2006) Devalvera inte AB genom slopad revision. *Dagens industri*, 24 november

Lundqvist, L. (2005) Inför ”AB-light” med mer personligt ansvar. *Dagens industri*, 16 april

Nyquist, K. Slopade revisionsplikter i små aktieföretag. *Skattenytt*, nr 10 2005

Palutko Macéus, K. (2006) Slopade revision hotar ge ett B-lag. *Dagens industri*, 16 december

Precht, E. Revisionsplikt var svaret på ekonomisk brottslighet. *Balans*, nr 4 2005

Sandén, W. (2007) Små aktieföretag slipper anlita revisorer 2009. *Privata affärer*, 7 februari

Ström, P. (2005) En onödig börda på de små företagen. *Dagens nyheter*, 4 oktober

Företagen vill behålla revisionsplikten. *Balans*, nr 11 2006

Elektroniska källor

Burén, C-G & Nyquist, K. (2005). Begäran om översyn av revisionsplikt. [Elektronisk] Stockholm: Justitiedepartementet. Tillgänglig: http://www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00004/Beg_ran_om_utredning_4498a.pdf (2007-04-02)

Collis, J (2003). Directors' Views on Exemption from the Statutory Audit. [Elektronisk] London: Department of Trade & Industry. Tillgänglig: <http://www.dti.gov.uk/files/file25971.pdf> (2007-04-02)

Exportrådet (2007). Våra vanligaste frågor. [Elektronisk] Stockholm: Exportrådet. Tillgänglig: <http://www.swedishtrade.se/danmark/?objectID=313> (2007-04-23)

Thorell, P & Norberg, C (2005). Revisionsplikten i små aktieföretag. [Elektronisk] Stockholm: Svenskt Näringsliv. Tillgänglig: http://www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00000/Revisionsplikten_i_sm_458a.pdf (2007-04-02)

Bilaga 1: Intervjufrågor till revisorer

1. Vilken befattning har du och vad består dina arbetsuppgifter av?
2. Hur länge har du arbetat på företaget? I branschen?
3. Hur stor del av era klienter är SME?
4. Kan du uppskatta kostnaden för revisionen för ett mindre företag?
5. Är det rimligt att ha lika omfattande revisionsplikt för alla företag oavsett storlek?
6. Vad är din inställning till avskaffandet av revisionsplikten för SME?
7. Ska revisionsplikten enligt ovanstående fråga avskaffas?
8. Vad skulle det leda till för konsekvenser för era arbetsuppgifter?
9. Hur många SME anställer er för konsultation?
10. Är det tänkbart att revisionsbyråernas fokus ökar på konsultationen i och med avskaffandet?
11. Kommer ni att träffa på svårigheter i konsultationen med tanke på självgranskningshotet?
12. Hur stor betydelse tror du att revisionen har för SME?
13. Tror du att intressenterna ser revisionen som en kvalitetsstämpel?
14. Finns det något alternativ till revisionsplikten?
15. Har du något att tillägga som vi har glömt att fråga om?

Bilaga 2: Intervjufrågor till kreditgivare

1. Vilken befattning har du och vad består dina arbetsuppgifter av?
2. Hur länge har du arbetat på företaget? I Branschen?
3. Hur stor del av era kunder är SME?
4. Hur viktig är årsredovisningsrapporten vid kreditbedömningen?
5. Vilka uppgifter kräver ni vid kreditbedömningen?
6. Görs skillnader i bedömningen av SME och stora företag?
7. Är det rimligt att ha lika omfattande revisionsplikt för alla företag oavsett storlek?
8. Vad är din inställning till avskaffandet av revisionsplikten för SME?
9. Ska revisionsplikten enligt ovanstående fråga avskaffas?
10. Vad skulle det leda till för konsekvenser för era arbetsuppgifter, exempelvis utökade kontroller av företagen?
11. Skulle det bli svårare för de mindre företagen att låna pengar?
12. Om det krävs säkerheter för lån, hur stor del av bedömningen för kreditgivningen påverkas av revisionen?
13. Finns det några skillnader i riskbedömning för aktiebolag och andra företagsformer?
14. Beror det i så fall på revisionsplikten?
15. Går det att lita på revisionen som en kvalitetsstämpel?
16. Finns det något alternativ till revisionsplikten?
17. Kommer ni att fortsätta kräva revision?
18. Har du något att tillägga som vi har glömt att fråga om?

Bilaga 3: Intervjufrågor till Skatteverket

1. Vilken befattning har du och vad består dina arbetsuppgifter av?
2. Hur länge har du arbetat på företaget? I Branschen?
3. Hur stor del av era kunder är SME?
4. Hur viktigt är reviderade årsrapporter för er?
5. Skiljer ni på SME och stora företag?
6. Är det rimligt att ha lika omfattande revisionsplikt för alla företag oavsett storlek?
7. Vad är din inställning till avskaffandet av revisionsplikten för SME?
8. Ska revisionsplikten enligt ovanstående fråga avskaffas?
9. Vad skulle det leda till för konsekvenser för era arbetsuppgifter?
10. Är det tänkbart att strukturen för SKV förändras? Att fokus flyttas mer mot kontroll?
11. Finns det några skillnader i riskbedömning för aktiebolag och andra företagsformer?
12. Beror det i så fall på revisionsplikten?
13. Går det att lita på revisionen som en kvalitetsstämpel?
14. Finns det något alternativ till revisionsplikten?
15. Har du något att tillägga som vi har glömt att fråga om?